

Nordiske innovasjonsmodeller, tiltak og organisering.

Forskning er nøkkelen til fremtidige konkurransedyktige bedrifter og næringer. Høyere utdanning er uløselig knyttet til forskning på internasjonalt høyt nivå og er i dag et viktig virkemiddel i konkurransen mellom landene. Dette gjelder spesielt på de felt vi skal bygge sterke fagmiljøer innen privat og offentlig sektor. Flere land har prioritert naturvitenskap, teknologi og innovasjon som grunnlag for næringsutvikling og videreutvikling av velferdssamfunnet. Internasjonalisering og globalisering er viktige drivkrefter og en selvfølgelighet i slik satsing. Satsing på forskning er avgjørende for at våre universitet kan utvikle ny viten og utdanne de kandidater som den avanserte delen av næringslivet og det offentlige trenger.

Flere europeiske land har regionalisert næringspolitikken ved å gi regionene selv ansvar for næringsutvikling, samtidig som det satses store beløp på forskningsbasert innovasjon. Dette innebærer overføring av makt og midler til regional forvaltning og prioritering. I Norge bruker vi samme verktøy og virkemidler på etablerte bedrifter som på det ”ufødte næringsliv” og utvikling av nye høyteknologibedrifter. I våre naboland har man skreddersydd nye organisasjoner, verktøy og finansielle instrumenter for å skape vekst i høyteknologibedrifter og stimulere til det ”ufødte næringsliv” ved å etablere nye høyteknologiske bedrifter.

De tiltak og organisering av innovasjonspolitikken som er gjennomført i Sverige og Finland innebærer:

- Regionalisering av innovasjonstiltak ved at myndighet, midler og beslutninger fattes på regionalt nivå av et kompetent styre innenfor nasjonale strategier og rammer.
- Det regionale operative nivået blir sterkt knyttet til og organisert mot sterke FoU-miljøer og disponerer nasjonale midler til forskningsbasert næringsutviklingsprogram.
- Langsiktig finansiering ved engangsbevilgninger eller 8-årige program som er nasjonalt forankret i vedtatte lovfremlegg.

Ny nordisk organisering med regional styrking og nasjonal samordning

Sverige

Sverige etablerte i 1994 syv regionale Teknikkbrostiftelser. I 1994 fikk de 7 Teknikkbrostiftelsene tilført 1 milliard SEK av staten. Denne finansieringen ble sikret langsiktig finansiering ved at Riksdagen i Sverige fremmet i 1998 en lov om ”Regionaltilväxt – för arbete og välfärd” hvor de årlige bevilgninger ble fastsatt. De 7 regionale Teknikkbrostiftelser er alle tilknyttet sterke FoU-miljøer. I 2004 evaluerte man i Sverige nyskapingspolitikken beskrevet i rapport ”Bättre finansiering för kommersialisering av innovationer”, der ulike departement og involverte innovasjonsmiljøer under ledelse av næringsdepartementets forhandlingsmann foreslo å styrke de regionale Teknikkbrostiftelsene med ytterligere ca 1 milliard SEK. Dette arbeidet ble operasjonalisert i 2005 ved at man omdannet de 7 Teknikkbrostiftelsene til 7 aksjeselskap og ett holdingsselskap Innovationsbron AB. Innovasjonsbron AB er organisert som et nasjonalt konsern med 7 datterselskap. I Holdingsselskapet er de syv regionale lederne representert og her legges de nasjonale strategier og føringer.

Kapitalen er i all hovedsak tilført de 7 datterselskapene som har det operasjonelle ansvaret i sine respektive regioner. Innovasjonsbron AB har en finansiering på ca 1,7 milliarder SEK, hvorav ca 700

mill SEK er frisk kapital fra statlig hold. I tillegg disponerer de regionale miljøene næringsrettede FoU-programmer som understøtter satsingen på sterke fagområder i de respektive regionene. Innovasjonsbron AB har som formål å kommersialisere kunnskapsintensive forretningsideer og har tre virksomhetsområder:

1. **Utviklingskapital** - for finansiering av kunnskapsintensive forretningsprosjekter og nye bedrifter ved ansvarlige lån eller såkornfinansiering høyrisiko egenkapital.
2. **Innovasjonssystem** – utvikling av effektive innovasjonssystem med fokus på inkubatorer.
3. **Samarbeid** – innsats for sterkt samarbeid mellom Universitet/høyskoler, næringsliv, SMB, investorer og samfunnet.

Finland

De resultater man nå ser i Finland skriver seg tilbake til 80-tallet med en bevist satsing på forsknings- og utdanningspolitikk. Finland etablerte allerede i begynnelsen av 1990-årene 16 Ekspert-sentre som alle er nært tilknyttet landenes fremste FoU-miljø. Disse 16 Ekspert-sentrene i Finland har hatt et årlig budsjett på ca 350 mill NOK i en langsiktig bevilgningshorisont på 8 år. Finland erfarte på begynnelsen av 1990-tallet sterk tilbakegang i økonomien. Dette skyldtes bl.a. sammenbruddet i russisk økonomi. Finland møtte utfordringene med å etablere en nasjonalt forankret innovasjonspolitik som forsknings- og utdanningspolitikken ble et tungt element. Det ble satset tungt, sammen med næringslivet på å etablere internasjonalt attraktive kompetansemiljø med et samspill mellom bedrifter, FoU-institusjoner, finansieringsinstitusjoner og nasjonale og regionale myndigheter. Det ble videre utviklet et system for "Centre of expertise" som både fikk en rolle i å fremme og utvikle innovasjonssystemet og miljøene, være møteplass for aktørene og å knytte kontakter med internasjonale miljøer. Disse sentrene fikk en særlig rolle i å fremme FoU-prosjekter i samarbeid mellom aktørene.

Fra den finske modellen kan en hente erfaringer om hvem som er de viktige aktørene, hva som er de viktige prosessene og om hva som er de mest kritiske suksessfaktorer i et innovasjonssystem. Sammenlignet med andre land fremstår det finske innovasjonssystemet som "beste praksis".

Finland etablerte Rådet for Vitenskaps- og Teknologipolitikk (RVT) i 1987. Statsministeren leder RVT og består for øvrig av nærings-, finans-, utdannings-, innenriks-, og arbeids- og landbruksministrene, samt 10 medlemmer som er eksperter innen fagfeltet vitenskap og teknologi. RVT utarbeider løpende nasjonal strategi for vitenskaps- og teknologipolitikken, vurderer den overordnede utvikling innen forskning og høyere utdanning og gir tilrådning og uttalelser om fordeling av offentlig finansiering av forskning og teknologi på de forskjellige departement og områder. Regjeringen utpeker RVT for 3 år av gangen.

Finland har regionalisert innovasjonspolitikken. Etter at loven om regional utvikling trådte i kraft i 1994 fikk regionene økt ansvar for regional næringsutvikling. Det ble også introdusert ulike programbaserte forsknings- og næringsutviklingsprogram. I tillegg etablerte man i Finland regionale utviklingssentre og regionale råd for innovasjon. I denne regionaliseringen av innovasjonspolitikken, spesielt utvikling av høyteknologiske bedrifter og i valg av regionale innovasjonssentra, har man lagt til grunn at en viss kritisk masse av sterke regionale forskningsmiljøer og innovativ næringsliv er forankret til konseptet.

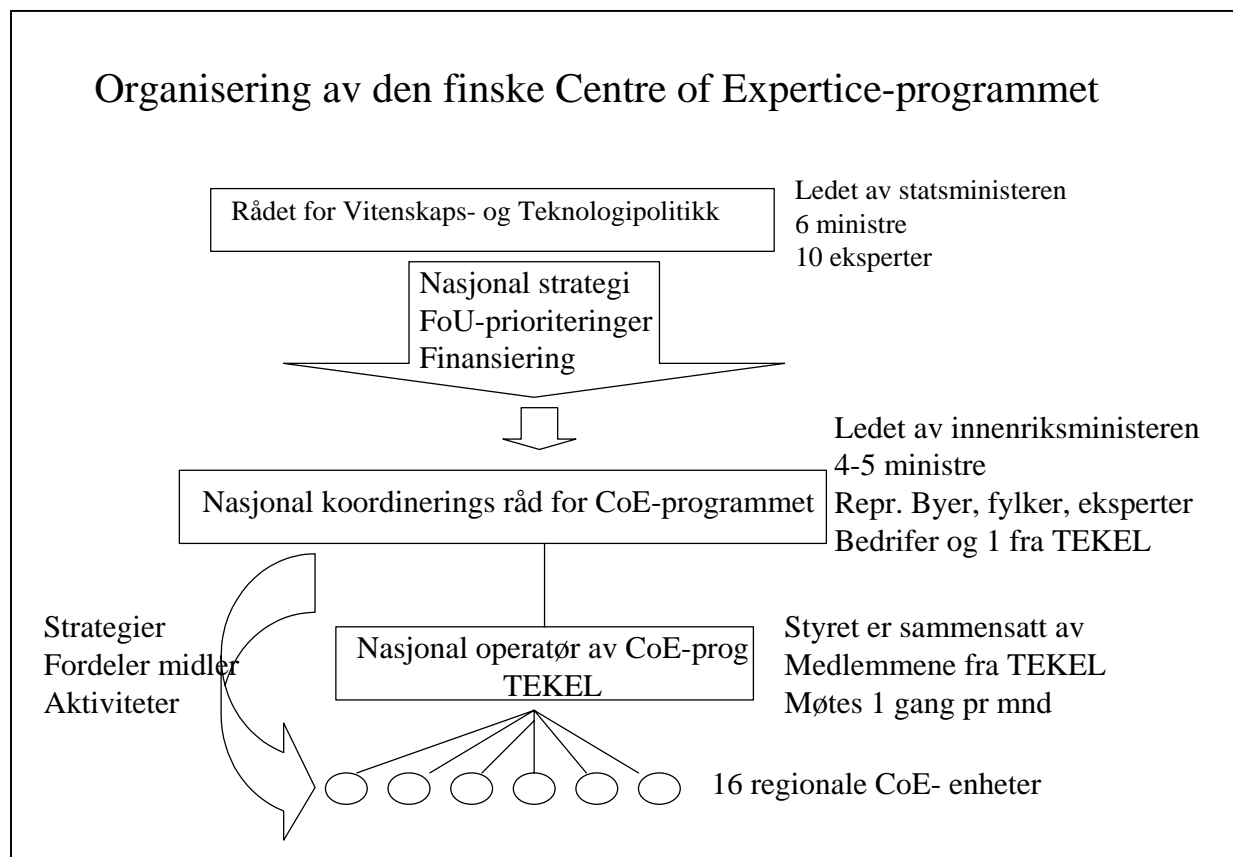
Centre of Expertice-programmet

Den nasjonale innovasjonspolitikken har de seneste årene bidratt til utbygging av nye organisasjoner rettet mot teknologioverføring, kommersialisering av ideer med en viss

innovasjonshøyde både fra næringsliv og FoU-miljø, etablering av nasjonalt nettverk av forskningsparker og ekspertsentre (Centre of Expertice). Nettverket TEKEL (Finnish Science Park Association) er en utviklingsorganisasjon for forskningsparkene og ekspertsentrene i Finland (totalt 19 medlemmer). TEKEL koordinerer og utvikler samarbeidet mellom medlemmene og med nasjonale og internasjonale kontakter. Forskningsparkene kommersialiserer spin-off prosjekter fra FoU-miljøene og det er etablert flere inkubatorer i disse miljøene. TEKEL er den nasjonale koordineringsorganisasjonen for de operative aktivitetene i Centres of Expertise (CoE)-programmet. Dette programmet som har som formål å benytte kunnskap og kompetanse som representerer topp internasjonal standard som en ressurs i forretningsutvikling, regional næringsutvikling og i generering av nye arbeidsplasser. Hvert av CoE har prioritert ett eller flere sterke forskningsområder som disponerer nasjonale næringsrettede FoU-programmer og som finansierer satsingen økonomisk av sterke fagområder i de respektive regionene.

Organisering

De nasjonale strategier, finansieringsmodeller og FoU-prioriteringer trekkes opp av Rådet for Vitenskaps- og Teknologipolitikk i langsiktig perspektiv. Den nasjonale koordineringen av CoE-programmet er lagt til et råd ledet av innenriksministeren og består av 4-5 andre ministre, representanter fra byer, fylker, Universiteter, TEKES, SITRA, bedrifter og andre eksperter, hvorav TEKEL har en representant i dette rådet. Dette rådet utformer operative strategier for CoE-programmet, fordeler offentlige midler til de 16 regionale enhetene og setter opp nasjonale aktiviteter. Den nasjonale operatøransvaret er tildelt TEKEL som styres av et styre sammensatt av medlemmene i TEKEL. Dette styret møter 1 gang per måned og styrer operativt aktivitetene i de 16 enhetene, samt setter opp ulike program, ledelsesverktøy, rapportering, opplæring og lignende. TEKEL har en sentral organisasjon på 5 personer og ca 500 operative kompetansepersoner tilknyttet i ett nettverk i de 16 regionale Centrene.

Finansiering

Det totale budsjettet for 1999-2002 for dette programmet har vært 1262 MEUR. I dette budsjettet er det lagt inn næringsrettede FoU-programmer som understøtter satsingen på sterke fagområder i de respektive regionene. Den statlige katalysatorfinansieringen har i samme periode vært på 20 MEUR. De siste årene har TEKELs medlemmer deltatt aktivt i å etablere ulike så- og venturekapitalfonds sammen med private investorer, TEKES og SITRA. Dette har bidratt til å øke mengden av offentlig og privat risikokapital til denne type investeringer. I 2001 lanserte TEKES og SITRA et nytt "Pre-seed" tiltak for å forbedre forholdene for kommersialisering av teknologiprosjekter og åpne risikokapitalfinansiering for bedrifter som bruker innovativ teknologi.

Resultater

Hovedsuksessfaktorene fra Finland er:

- Sterk satsing på forskning og utvikling
- Fokusering og prioritering innen næringsrelatert kompetanse og teknologi
- Nasjonal innovasjonspolitik som er tverrdepartementalt og tverrpolitisk forankret
- Utvikling av regionale innovasjonsmiljø
- Regionalt styrte innovasjonsmiljø med landsdekkende koordinering
- Uavhengige offentlig/private regionale innovasjonstiltak
- Samspill og samarbeid mellom næringsliv-akademia-myndigheter
- Regionalt ansvar
- Tverrpolitisk vilje

Tromsø 15.05.06
Karl-Johan Jakola
NorInnova AS